Jyväskylän kaupunki

Lausunto

29.09.2026

Asia: VN/12938/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan, hyvinvointialueen ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Jyväskylän kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä, joka koskee kotoutumisen edistämiseen liittyvien valtionkorvausten perusteita ja tasoa. Kaupunki pitää tärkeänä, että korvausjärjestelmä turvaa kunnille riittävät edellytykset järjestää laadukkaita, vaikuttavia ja lakisääteisiä kotoutumispalveluja sekä vastata kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden vastaanotosta ja kotoutumisen tuesta.

Yleiset huomiot

Jyväskylän kaupunki pitää tärkeänä, että kuntien vastuulla olevien kotoutumispalveluiden rahoitus turvataan vastaamaan kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja palvelutarvetta. Kotoutumisen onnistuminen edellyttää riittäviä resursseja kotoutumiskoulutukseen, neuvontaan, ohjaukseen, osaamisen ja palvelutarpeen arviointiin, kotoutumissuunnitelmien laadintaan, monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon sekä muihin kotoutumista edistäviin palveluihin. Kotoutumispalveluiden vaikuttavuus näkyy pitkällä aikavälillä työllisyyden, osallisuuden ja kuntien elinvoiman vahvistumisena.

Kaupunki toteaa, että esitetyt muutokset muodostuvat useista samanaikaisista rahoitusmuutoksista (säästö- ja siirtopäätökset), joiden yhteisvaikutuksia on kunnissa haastavia arvioida. Vaikka asetusesitykseen sisältyy kunnille suunnattu kompensaatio vuonna 2027, kohdistuu kotoutumisen rahoitukseen samanaikaisesti merkittäviä valtiontalouden säästöjä, joita kompensaatio ei kata.

Laskennallisten korvausten muutokset

Jyväskylän kaupunki pitää myönteisenä sitä, että kunnille kohdennetaan kompensaatiota perustoimeentulotuen korvaamisesta luopumisen vaikutusten lieventämiseksi vuonna 2027. Kaupunki kuitenkin katsoo, että kompensaation riittävyyttä tulee seurata ja arvioida suhteessa kuntien tosiasiallisiin kustannuksiin myös vuoden 2027 jälkeen. Kaupunki on huolissaan siitä, että laskennallisiin korvauksiin kohdistuvat monen suuntaiset säästötoimet toteutetaan tilanteessa, jossa monilla kunnilla on samanaikaisesti kasvavia tarpeita vastaanottaa ja kotouttaa tilapäisen suojelun piiriin kuuluvia henkilöitä sekä muita maahan muuttaneita. Jyväskylän kaupunki katsoo, että korvaustasojen alentaminen lisää riskiä siitä, etteivät valtion korvaukset enää vastaa kotoutumispalvelujen järjestämisestä kunnille aiheutuvia todellisia kustannuksia. Tällöin kunnat joutuvat kattamaan kasvavan osuuden lakisääteisistä tehtävistä jatkossa omalla rahoituksellaan, mikä heikentää kuntien taloudellista liikkumavaraa ja voi kaventaa mahdollisuuksia järjestää muita kunnan vastuulle kuuluvia palveluja.

Erityisen merkittävä muutos kunnille on täysi-ikäisen henkilön ensimmäisen vuoden korvauksen huomattava aleneminen, joka johtuu kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirtämisestä osaksi kuntien valtionosuusjärjestelmää. Jyväskylän kaupunki katsoo, että kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirtämisen vaikutuksia, eli valtion kulujen siirtämisen vaikutuksia kunnille, tulee seurata tarkasti, sillä valtionosuusjärjestelmän tulee tosiasiallisesti turvata kunnille riittävät resurssit kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi.

Muuttoliikkeen rakenteet ja oleskelulupaperusteet muuttuvat tällä hetkellä erittäin nopeasti. Erityisesti tilapäistä suojelua saavista henkilöistä merkittävä osa siirtyy työ-, opiskelu- tai perhesideperusteisiin oleskelulupiin. Tällöin henkilön kotoutumisen tarve ei välttämättä vähene, mutta kunnan saama kotoutumislain mukainen laskennallinen korvaus voi päättyä tai siirtyä kunnasta toiseen nopealla aikataululla. Tämä voi heikentää kuntien mahdollisuuksia järjestää pitkäjänteisiä kotoutumista tukevia palveluita juuri silloin, kun niitä edelleen tarvitaan.

Vaikutukset kotoutumispalveluihin

Jyväskylän kaupunki pitää huolestuttavana, että kotoutumisen edistämiseen kohdistuvat säästöt voivat vähentää kuntien mahdollisuuksia panostaa ennakoiviin ja vaikuttaviin kotoutumistoimenpiteisiin. Kotoutumisen alkuvaiheen palveluilla on keskeinen merkitys kielen oppimiselle, koulutukseen ja työelämään siirtymiselle sekä yhteiskuntaan kiinnittymiselle. Näiden palveluiden resursointia ei tule heikentää tavalla, joka vaarantaa kotoutumislain tavoitteiden toteutumisen. Lisäksi kotoutumisen edistämisen rahoitusleikkaukset sekä rahoituksen keskittäminen vain suurimpiin kaupunkeihin herättävät merkittävän huolen palvelujen yhdenvertaisesta toteutumisesta ja segregaatiokehityksen voimistumisesta koko maassa. Mikäli rahoitus painottuu jatkossa suurille kaupunkiseuduille, pienempien kuntien edellytykset järjestää laadukkaita ja vaikuttavia kotoutumispalveluja voivat heikentyä huomattavasti. Samalla on vaarana, että kuntien palvelujen suunnittelu ohjautuu yhä enemmän suoriteperusteiseksi sen sijaan, että painotettaisiin vaikuttavuutta ja yksilöllisen palvelutarpeen arviointia. Tämä olisi ristiriidassa kotoutumislain tavoitteiden kanssa, jotka korostavat tehokkaita ja elämäntilannelähtöisiä palvelupolkuja.

Monialaisen yhteistyön rahoitus

Jyväskylän kaupunki pitää tärkeänä, että kotoutumista edistävä monialainen yhteistyö säilyy osana kuntien ja muiden viranomaisten toimintaa myös silloin, kun siihen liittyvää erillistä rahoitusta vähennetään. Monialainen yhteistyö on keskeinen keino ehkäistä palveluiden päällekkäisyyttä, tunnistaa asiakkaiden palvelutarpeita varhaisessa vaiheessa sekä tukea maahan muuttaneiden työllistymistä ja osallisuutta. Mikäli rahoitus ei vastaa palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia, vaarana on, että tämä voi heikentää viranomaisten välistä yhteistyötä ja palvelujen yhteensovittamista sekä vaikeuttaa kotoutumislainsäädännön tavoitteena olevan sujuvan monialaisen palveluketjun toteutumista.

Yhteenvetona

Jyväskylän kaupungin näkemyksen mukaan asetusluonnoksella saavutettavat valtiontalouden säästöt perustuvat osittain siihen, että kotoutumispalvelujen rahoitus vähenee paikallisella ja alueellisella tasolla. Tämän seurauksena kunnille ja hyvinvointialueille kohdistuu aiempaa suurempi taloudellinen vastuu palvelujen järjestämisestä. Kaupunki pitää mahdollisena, että rahoituksen supistuminen heikentää toimijoiden edellytyksiä vastata niille laissa säädetyistä velvoitteista sekä ylläpitää kotoutumista tukevien palvelujen vaikuttavuutta ja laatua koko Suomessa.

Jyväskylän kaupunki - toimialajohtaja Ari Tolonen